

Vukašin
Milićević

VASKRSENJE

■ Laguna ■

Copyright © 2024, Vukašin Milićević
Copyright © 2024 ovog izdanja, LAGUNA

Ako neko i iz mrtvih vaskrsne, neće se uveriti.

Jevanđelje po Luki 16.31

Sadržaj

I	Buđenje	9
II	Otac	12
III	Žena.	21
IV	Crna rupa.	24
V	Marija od Anđela	30
VI	Ona	37
VII	Anamneza	42
VIII	Jarac.	47
IX	Sioran	51
X	Verni Toma	55
XI	U međuvremenu.	60
XII	Stradalnik.	65
XIII	Belo	69
XIV	Nalaz	73
XV	Jovan Patolog	78

XVI Sin.	83
XVII Pravda.	86
XVIII Nesanica	90
XIX Slučaj Donji Grad	95
XX Generalova omerta	123
XXI Prebiranje.	127
XXII Čistota	131
XXIII Otisci	135
XXIV Anksioznost	141
XXV Intuicija.	143
XXVI Posetilac	146
XXVII Kutija	159
XXVIII Plovidba	161
XXIX Direktni dokaz	163
XXX Pasija po Tomi	166
XXXI Dosledan i nepokolebljiv	171
XXXII San.	176
XXXIII Lazarevo vaskrsenje	179
O piscu	183

I

Buđenje

Pakao, ako postoji, mora da ima neke veze s mamurlukom.

Baš kao mamurluk, i pakao je kazna za prepuštanje. Posledica, ne kazna, rekli bi teolozi. Bulazne, naravno. Poenta s paklom je da nema razlike između kazne i posledice. Svaka je kazna samo posledica. Krivica je samo suočavanje.

Okean suštine, okean tupog bola i mučnine...

U ustima blato, duvan se vraća u zemlju od koje je uzet. Iz utrobe nadire kiselina donoseći, možda, kratkotrajni predah u vidu podriga, između dva udarca nazubljenog i škripavog gonga u glavi. Ne pomeraj se, diši na nos. Proći će. Tišina!

Odnekud mi na um pada himna. Krupni bas peva:

Da molčit vsjakaja plot, neka umukne svako telo, da molčit vsjakaja...

Znam, sad sledi teror sećanja, želja da se pobegne od crnih rupa, da se svaka od njih ispuni nekim, što je moguće verovatnijim, „nije strašno“. Što, opet, pokazuje koliko smo glupi – te crne rupe su jedino dobro u čitavoj

stvari. Crna rupa je jedino dobro u svemu ovome! Ne pomeraј se!

Da molčit vsjakaja plot, neka umukne svako telo, da molčit vsjakaja... I neka ništa zemaljsko u sebi ni ne pomišlja.

Od Boga sam odustao, ali mu se u ovakvim trenucima, iz nekog razloga, po pravilu vraćam. Evo i sad, ovaj glas što nepozvan peva, to bi trebalo da je moja molitva. Što mi, opet, samo pokazuje koliko sam glup. Jer ako molitva sada, u ovoj glupoj situaciji, zaista radi, to samo znači da je Bog loše uredio stvari. Glupo, takoreći. Ako li ne radi, opet isto. I to nije tek dvostruki apsurd, već dvostruka glupost – što je, razume se, mnogo gore. Opet nalet kiseline iz utrobe. Neće valjda gong. Ne otvaraj oči!

Da molčit vsjakaja plot, neka umukne svako telo, da molčit vsjakaja... I neka ništa zemaljsko u sebi ni ne pomišlja.

Izgleda da je ovoga puta molitva odlučila da radi jer kao da osećam nekakvo olakšanje. Što je, naravno, besmisleno. Kao da je bitno... Ma, bitno je! Samo da nema gonga.

Da molčit vsjakaja plot, neka umukne svako telo, σιγησάτω πᾶσα σάρξ... I neka ništa zemaljsko u sebi ni ne pomišlja.

Otvorio sam oči i pritisnuo dugme za prozor. Zujanje podizača mi prija, pulsiranje u glavi popušta. Svežina prodire u auto, u mene. Zora je, tek sviće. Parkiran sam pored puta, preda mnom je tabla koja označava ulazak u grad. Desno su njive, kukuruzi, uz nasip iza koga se vide topole, a levo, prekoputa, šumarak koji se prostire sve do reke. Preda mnom se nazire most koji vodi u grad. Vidi se nekoliko solitera, tu su i dva barokna zvonika.

Izlazim iz kola, osećam se mnogo bolje. Auto je netaknut. Odelo mi je u dobrom stanju, nema nikakvih tragova.

Solidno izgledam, realno. Kežual ali desetka, kombinacija koju najviše volim. Crni, lagani sako od somota, pamučna bela košulja, crne farmerke i crne, ručno rađene patike koje bi mogle da prođu i najstrože kriterijume elegancije.

Na sakou su crna dugmad od ebanovine, sa oksidiranim srebrnim okvirom. Na njima je spartansko Λ.

Odnekud se pojavi scena: stojim pred ogledalom, na meni su ovaj isti sako i bela košulja. Krojačica M., šarmantna gospođa u ranim šezdesetim, govori gledajući u moj odraz:

– Ju-ju, pa vi'te vi kakav je ovo momak, gos'n sudija! Al' imam ja još nešto, ko stvoreno za vas. Doći će kao šlag na tortu!

Okreće se hitro i trči do velikog stola punog kojekakve pozamanterije. Nakon nekoliko trenutaka se čuje:

– Evo ga! Λ za Lazara! – viče detinje radosno.

Da, Lazar. Okružni sudija Lazar V. *C'est moi*, pomislih, a odnekud u sebi začuh Lilijevu uvertiru za *Le bourgeois gentilhomme*. Bolje mi je.

Ali to nije sve. Izgleda da ovo s molitvom nije bilo šala. Neko me je bukvalno shvatio. Mislim na ono sa crnim rupama. Ne sećam se ničega. Pozornica je postavljena, sad i muzika svira, ali nema scenarija. Tekst je nestao. Amnezija. Nema drugih glumaca.

Zavesa se podiže, nemam kud.

Vraćam se u auto. Palim, verglam, neće. Gorivo – nula bodova. Kako sam onda uopšte dospao ovde, kako sam parkirao?

Kao da je bitno, kao da imam izbora... Pozvaću taksi. Telefon je mrtav, baterija je prazna.

Izlazim iz kola i krećem ka gradu.

II

Otac

Hodao sam lagano pored puta. Bilo je gluvo doba, moj starinski ručni sat pokazivao je da je pet. Mimoišla su me svega dva automobila.

Prelazio sam most, reka je bila mirna i spora. Zračila je svežinom, ali ne oštrom svežinom, već letnjom, satenski mekom. Avgust je najljepši mesec, pomislio sam po ko zna koji put.

Ulice su bile potpuno puste. Očekivano. Nekih stotinak metara posle mosta naišao sam na poznatog klošara, kunjao je pored gomile kartona u rasklimatanim kolicima. Kad me vide, on razrogači oči kao da vidi duha. Pratio me je pogledom, ćutke. Nakon nekoliko trenutaka, otpio je iz masne plastične flaše gutljaj nekakve bledožute brlje.

– Živeli, kolega! – rekoh mu, uz osmeh, dok sam prolazio.

Na sledećem ćošku zamakoh levo, u ulicu koja je, nakon nekoliko stotina metara, izbijala na reku i zbog toga oštro skretala udesno. Na toj krivini bila je kuća s velikim dvorištem koje se u blagom padu protezalo sve do obale. Moja kuća.

Čim se uhvatih za kvaku, začuh dobro poznat sitni trk, a onda i ritmično skakanje. Bio je to Mesi, moj pas. „Ne, ne, ne zove se on tako zbog fudbalera!“, bezbroj puta sam to morao da objašnjavam. Mrzim fudbal. „Zove se Mesi jer je terijer i poprilično je *messy* – a terijer, to vam je od *terra*, zemlja; to su psi koji više od svega vole da otkopavaju stvari i prave *mess*...“

Slatka šarena loptica je skakala i dahtala, ali bez laveža. Na mene nikada nije lajao, ali na svakoga drugog i na sve drugo jeste, ponekad nesnosno. No, bio je neodoljiv, pa mu to niko nije uzimao za zlo. Uzeo sam ga u naručje i zagrlio.

– Budi dobar, družo moj, nećemo da budimo devojke – rekoh nežno i poljubih ga u njušku.

Na kraju dvorišta je reka. Pomoću nekoliko drvenih stepenica, sa nivoa dvorišta se silazi do mostića koji vodi na ponton. Naspram mostića, za ponton je privezan brod.

Moj brodić je dugačak deset metara. Napred, ka pramcu, nalazi se velika i prostrana kabina, a nazad, ka krmi, jednako prostran i lepo uređen, poluotvoreni prostor za sedenje koji se zatvara tendom, koja je sada podignuta.

Odspavaću malo na brodu.

Seo sam na krmenu klupu i spustio psa, koji se odmah šćućurio uz mene. Gledao sam prema pramcu. Desno od mene, pored ulaza u kabinu, nalazi se upravljačko mesto. Lepo, starinsko kormilo i liveni menjač. Iznad komandne table, ispod prozora, pričvršćeno je nekoliko manjih fotografija u tankim ramovima i sasvim mala ikona Bogorodice. Na jednoj je staroj slici dečak, to sam ja, a na drugoj čovek od šezdesetak godina. Oniži, upadljivo snažne građe, u kratkim vojnim pantalonama i izbledejoj crnoj majici, preplanuo. Nema kose, ali mu je lice uokvireno

kratkom i gustom sedom bradom. Ispod tamnih namrštenih obrva veselo sijaju plave oči. U podignutoj levoj ruci, sa lakoćom, drži soma od dvadeset i tri kilograma (lično sam ga izmerio), a u desnoj mu je polupopijena flaša piva, nazdravlja dobrom ulovu.

Otac.

Otac je bio sveštenik, paroh Preobraženjske crkve.

Kad sam završio fakultet, upisao poslediplomske studije i počeo da radim kao advokatski pripravnik, imao sam skoro dvadeset i pet, Otac mi je rekao:

– Dosta je bilo, neću više ovako. Idem na Ostrvo. Ti si sada čovek koji može da se stara sam o sebi, i to dobro. Evo ti kuća i auto, a ako šta bude trebalo, znaš gde me možeš naći.

Napustio je službu i otišao da živi kao alas na obližnjem Ostrvu, naspram ušća naše reke u Veliku reku. Nikada više nije kročio u crkvu. Bilo mu je pedeset i pet godina.

Brod smo gradili zajedno, samo nas dvojica. Bio sam srednjoškolac tada, prvi razred gimnazije. Do početka leta smo nabavili materijal, lim i metalne profile. Kad je počeo raspust, bacili smo se na posao. Do Preobraženja je konstrukcija bila završena, pa smo polako prešli na opremu, enterijer i detalje, nismo žurili. Do narednog proleća sve je bilo spremno. Svaki slobodan trenutak smo od tada provodili na brodu. Otac i ja.

Otac nikada nije digao ruku na mene. Odgajio me je sam. Majka nas je ostavila kad mi je bilo dve godine. Vidao sam je povremeno. Ona je za mene uvek bila samo „žena koja govori da nije mogla“. Nikad mi nije bilo jasno šta to ona nije mogla, niti je ona to ikad pokušala da mi

objasni. Otac nikada lošu reč o njoj nije rekao. Doduše, uglavnom je nije ni pominjao. O tome šta se s njima dogodilo pričali su mi drugi ljudi koji su ih dobro poznavali.

Bila je mlađa od njega, skoro deset godina. Otac je imao blizu trideset kad se oženio, ona je tek prešla dvadesetu. Lepa devojka sa sela. Ozbiljno lepa. Otac je bio završio studije i nije imao nameru da se ženi. Pomagao je svome ocu, mome dedi, kafedžiji, i radio kao pojac u crkvi. Voleo je bogoslužjenje jednako kao i kafanu. Majka se zaljubila u njega i nije mu davala mira. Tako sam se desio ja. Venčali su se, a nakon nekoliko meseci Otac je već bio rukopoložen za sveštenika. Rukopoložio ga je novi vladika koji je tog leta ustoličen u našem gradu, njegov nekoliko godina stariji drug iz bogoslovije, tada ubedljivo najmlađi episkop u celoj našoj crkvi.

Ispočetka je sve bilo dobro, skoro idilično, ali su ubrzo nastali prvi problemi. Otac je imao prijatelja, gotovo trideset godina starijeg od njega, poznatog ibeovca iz našeg grada, čika Dvomotorca. Bio je to predratni komunist, koji je ozbiljan robijaški staž stekao još za vreme Kraljevine. Ne znam kako i zašto, ali Otac se bio veoma zbližio s njim. Kada god bi mi pričao o njemu, govorio je kako nikad nije sreo čoveka tako snažne vere i duha. Taj čovek ga je i privukao reci jer je nakon povratka sa druge otočke robije živio na Ostrvu i ribario.

Jednom su tako njih dvojica, kao i obično, sedeli u kafani. Kad su već bili zašli u piće i razgovore, udoše u kafanu trojica provokatora, poznatih sitnih kriminalaca iz grada, i stadoše da vređaju čika Dvomotorca. On im nije uzvrćao, navikao je već bio na to. No, kad je jedan

od njih razbio flašu starom ibeovcu o glavu, Otac je ustao i jednim udarcem ga oborio na zemlju. Drugog je takođe brzo rešio. Treći je istog trena počeo da smiruje situaciju.

Sutradan je otac priveden u policijsku stanicu. Napadači su svedočili kako su zapravo oni bili napadnuti, kako su ih iz čista mira napali „matori državni neprijatelj i onaj pop“. Svima u gradu, uključujući i sve u policiji, bilo je jasno da to nije istina. Bilo je i svedoka koji su svojim očima videli šta se dogodilo. Svima je bilo jasno. I svi su ćutali. No, Otac kao da time nije bio iznenađen. Njemu je jedino bilo važno to što je ipak odbranio čast svog starog prijatelja. Ipak, jedno ga je pogodilo, samo to nije očekivao. Vladika, njegov prijatelj iz bogoslovije kome je Otac sve sam ispričao čim je pušten, kaznio ga je jednomesečnom zabranom sveštenoslužjenja. I to nakon što mu je rekao da ne brine, da mu je sve jasno i da će sve biti u redu. Samo to nije očekivao.

Dva meseca nakon ovog događaja majka je otišla. Samo je nestala. Javila se nakon tri dana iz Crvene Crkve i rekla da se više neće vraćati. Kasnije se tamo udala za nekakvog policijskog inspektora. Valjda zato što „nije mogla“.

Otac se nakon isteka zabrane vratio službi. Pročuo se kao dobar propovednik. Njegove su besede počeli da snimaju, zapisuju i ponekad štampaju u lokalnim crkvenim listovima a da on to često nije ni znao. Bio je omiljen u narodu, i to ne samo zato što nikad nije tražio novac za svoje „usluge“. Ljudi su ga voleli jer se prema svima nosio jednako, bez obzira na to da li su u pitanju paori ili opštinski funkcioneri koji su pred početak raspada starog režima počeli sve više da se pojavljuju u crkvi.

Svoje propovedi Otac nikad nije pisao, govorio je uvek iz glave. No, pisao je propovedi za Vladiku a da to niko nije znao. Ovaj bi ih onda učio napamet. Ubrzo se i Vladika proćuo kao vrsni propovednik meću episkopima, što je donekle ublažilo nepoverenje koje su stariji meću njima imali prema njegovoj mladosti (meću njima si balavac sve dok ne postaneš starac).

Dvadesetak godina kasnije, bio sam tada već pri kraju studija, došlo je do još jednog incidenta, neposredno pre nego što je Otac napustio službu. Žena jednog lokalnog poslovnog ćoveka, zvao se gospodin Ktitorski, požalila se Ocu na nasilje koje trpi od muža. Pokazala mu je rane od pikavaca koje je ovaj gasio po njoj. Imala je i nekoliko gadnih podliva i ujeta. Gospodin Ktitorski je inaće obilato pomagao crkvu, tada već nekoliko godina, od početka rata. Pre rata Ktitorski je bio lokalni sitni kriminalac, lopov i džeparoš, jedan od one trojice iz epizode sa ćika Dvomotorcem i Ocem u kafani, i to onaj treći koji je smirivao situaciju. Prvobitnu akumulaciju kapitala gospodin Ktitorski je ostvario prodajom kvalitetne polovne bele tehnike opljaćkane na ratištima da bi kasnije prešao na ozbiljnije poslove, trgovinu gorivom, drogom i ženama iz Istoćnog bloka.

Elem, ne znam pojedinosti, ali znam da je, dok mu je zakonita supruga bila kod Oca na ispovesti, gospodin Ktitorski upao u crkvu, slomio vrata od ispovedaonice i nasrnuo na ženu. Otac je stao između supružnika i gospodin Ktitorski je prošao onako kako je trebalo da prođe dvadesetak godina ranije. Pobegao je iz crkve glavom bez obzira. Otac je pozvao policiju, patrola je brzo došla. Dao

je izjavu, dala je i nesrećna žena. Patrola ju je potom preuzela uz obećanje da će se postarati za njenu bezbednost. Odveli su je pravo u ruke podivljalom mužu.

Sutradan je ista patrola došla po Oca da ga privede. Žena je promenila iskaz, pismeno. U overenoj izjavi pisalo je da je Otac već duže vreme pokazivao znake čudne naklonosti prema njoj, da je ona zbog toga bila zbunjena i da je strepela, a da je njen muž burno reagovao jer je to primetio i uplašio se za svoju suprugu. Gospodin Ktitorski je molio za razumevanje za svoje postupke. Reкао je da on ima razumevanja za Oca, iako mu je ovaj naneo veliku fizičku i duševnu bol. Uverio se da između Oca i njegove supruge nije bilo ničega „konkretnog“, osim nepristojnih znakova sa strane Oca, što mu takođe oprašta jer zna da je dugo bez žene. „Oprašta mu sve“, rekao je gospodin Ktitorski, „jer on je hrišćanin, a hrišćani treba da praštaju, treba da budu svesni ljudskih slabosti, čak i kada te slabosti pokazuju sveštena lica...“

Otac je bio van sebe od besa. No, to nije bio kraj.

U priču se uključio i Vladika.

Zahtevao je da se Otac gospodinu Ktitorskom, najuglednijem članu naše crkvene zajednice i velikom zadužbinaru, javno izvini. Čak je uputio Ocu i zvanični akt, veoma strogo napisan, uz pretnju da će ga u suprotnom „staviti u nadležnost Crkvenog suda“. A onda ga je nazvao telefonom i potpuno drugim tonom mu rekao:

– Brate, ja sam, slušaj me, morao sam, znaš kako je... Aj', molim te, uradi to. Biće sve u redu, ne brini...

Otac je spustio slušalicu, ne čekajući da ovaj završi rečenicu, bez ijedne reči.

Idućeg dana mi je rekao da ide na Ostrvo.

Godinu dana nakon ovog događaja gospodin Ktitorski je mučenički postradao. Njegova verna supruga mu je zabila makaze u oko i u srce, nakon što je ovaj ko zna koliko pakli cigareta pogasio po njenom telu. Ktitorski je sahranjen uz sve crkvene počasti u kripti Uspenske crkve, a nesrećna žena je završila na psihijatrijskom odeljenju Okružnog zatvora.

No, Oca tada više nije bilo briga ni za šta. Imao je svoj svet. Redovno sam ga obilazio na Ostrvu. I on je često dolazio brodićem do naše kuće, a naročito kad sam se oženio i kad je, ubrzo zatim, dobio unuke. Koliko je samo voleo te devojčice, koliko se nije libio da im pokaže nežnost! Ponekad je bilo smešno gledati ga dok je s njima, čovek takvog izgleda i držanja pretvarao bi se pred njima za sekund u štene.

Otac je umro pre pet godina. Dijagnostikovano mu je rak jednjaka. Rekao je da ne želi nikakve terapije, nikakve bolnice, da želi da živi samo dok sam može da brine o sebi. Za divno čudo, nije se mučio, samo je drastično smršao nekoliko nedelja pre smrti pošto nije mogao da guta, ali je i dalje bio funkcionalan. Jednom prilikom, desetak dana pre smrti, rekao mi je kako je oduvek bio sumnjičav prema askezi, ali da sada kada živi na vodi i kojekakvim supicama, misli da to i nije baš potpuno besmisleno.

– Osećam se kao lađa koja u oluji odbacuje teret – govorio je mirno.

Umro je u svojoj sojenici, delovao je spokojno kad sam ga našao. Lice mu je bilo bez grča. Na stolu me je sačekalo lepo i nežno oproštajno pismo koje se završavalo Senekininim rečima: *Mors dolorum omnium exsolutio*. Jedino što je u pismu tražio bilo je da bude sahranjen na Ostrvu,

nikako na nekom groblju, i to bez bilo kakvih oznaka osim najprostijeg drvenog krsta, bez natpisa. Pominjao je više puta tokom života da ne želi da bude sahranjen na groblju, ali ja to nikad nisam previše ozbiljno shvatao. Govorio je da mu je od toga što ljudi od života vazda prave nekakve „predstave“ jedino gore to što isto čine i sa smrću. Zato nije voleo groblja, iako je, po prirodi stvari, mnogo vremena proveo na njima.

– Ostavite makar smrt na miru – promrmljao bi često.

Želju mu nisam ispunio. Ne zato što nisam hteo, već zato što je Vladika insistirao da Otac bude sahranjen u kripti Uspenske crkve, uz sve moguće počasti. Ne znam da li je to učinio zato što ga je savest pekla zbog postupaka prema Ocu. Recimo, nakon što je Otac svojevolumeno napustio službu, Vladika ga nikada nije raščinio, iako je imao pravo na to, iako su ga neki drugi episkopi čak pritiskali da to učini... Ko će ga znati. Možda ga je na taj korak, na to posmrtno odavanje počasti mome ocu podstaklo i to što sam ja već dugo bio ugledni građanin i funkcioner, okružni sudija Lazar V.